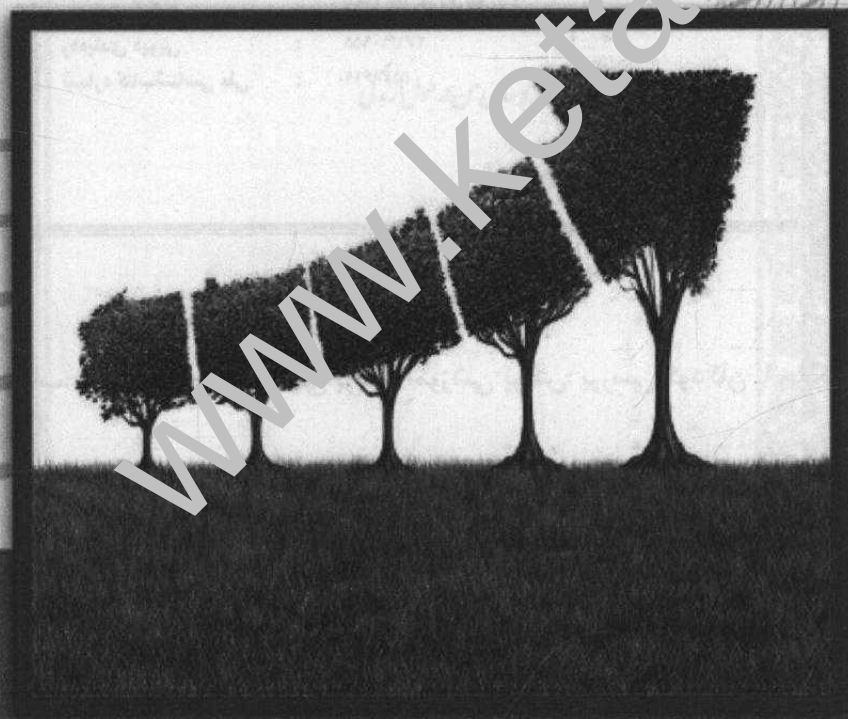

اثر بخشی برنامه آموزشی پویش

بررسی کودکان با مشکلات یادگیری

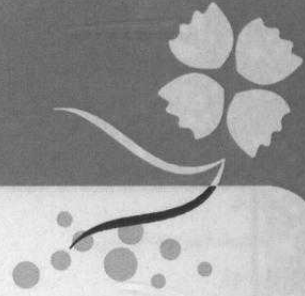

نقشه قرائی
با نظارت علمی
دکتر محسن شکوهی یکتا
دکتر علی اکبر ارجمندنیا

سروش‌نامه	:	قرائی، نفیسه، ۱۳۷۰-
عنوان و نام پدیدآور	:	اثربخشی برنامه آموزشی پویش: بررسی کودکان با مشکلات یادگیری / نفیسه قرائی؛ با نظارت علمی محسن شکوهی یکتا، علی اکبر ارجمندنیا.
مشخصات نشر	:	تهران: مؤسسه فرهنگی هنری تربیت نوین، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۱۵۱ص: جدول.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۹۹۰۳۲-۲-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
موضوع	:	بررسی کودکان با مشکلات یادگیری.
موضوع	:	کودکان ناتوان در یادگیری - ایران - نمونه پژوهی
موضوع	:	Learning disabled children-Iran-Case studies
موضوع	:	یادگیری - روان‌شناسی
موضوع	:	Learning Psychology of
موضوع	:	رشد شخصیت - جنبه‌های اجتماعی
موضوع	:	Personality development - Social aspects
موضوع	:	کودکان - رشد - ارزشیابی
موضوع	:	Child development - Evaluation
شناسه افزوده	:	شکوهی یکتا، محسن، ۱۳۳۸ - ناظر
شناسه افزوده	:	ارجمندنیا، علی اکبر، ۱۳۵۴ - ناظر
رده‌بندی کنگره	:	LC ۴۷۰۴/۴۴۷
رده‌بندی دیویی	:	۳۷۱ - ۹۵۵
شماره کتاب‌شناسی ملی	:	۵۱۰۶۱۱

نام کتاب:	اثربخشی برنامه آموزشی پویش: بررسی کودکان با مشکلات یادگیری
تألیف:	نفیسه قرائی
نظارت علمی:	دکتر محسن شکوهی یکتا، دکتر علی اکبر ارجمندنیا
ناشر:	انتشارات مؤسسه فرهنگی و هنری تربیت نوین
تیراژ:	۵۰۰ نسخه
نوبت چاپ:	اول - زمستان ۱۳۹۶
قیمت:	۱۶۵۰۰ تومان
لیتوگرافی، چاپ و صحافی:	دیبارنگ
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۰۳۲-۲-۳	ISBN: 978-622-99032-2-3

فهرست مندرجات

پیشگفتار.....	۱۰
فصل اول: کلیات پژوهش.....	۱۴
مقدمه.....	۱۴
بیان مسئله.....	۱۶
ضرورت و اهمیت پژوهش.....	۲۱
هدف‌های پژوهش.....	۲۴
هدف‌های اصلی.....	۲۴
هدف‌های فرعی.....	۲۴
سؤال‌های پژوهش.....	۲۶
سؤال‌های اصلی.....	۲۶

۲۶.....	سؤال‌های فرعی.....
۲۷.....	معرفی متغیرها و تعریف آنها.....
۲۷.....	کودکان با مشکلات یادگیری.....
۲۷.....	عزت نفس.....
۲۸.....	مهارت‌های اجتماعی.....
۲۸.....	برنامه آموزشی پویش.....
۳۰.....	فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش
۳۰.....	ناتوانی‌های یادگیری.....
۳۲.....	شیوع.....
۳۳.....	معیارهای ناتوانی یادگیری - اص در راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی (ویرایش پنجم).....
۳۵.....	طبقه‌بندی ناتوانی‌های یادگیری.....
۳۶.....	ویژگی‌های کودکان با ناتوانی یادگیری.....
۳۹.....	(۱) ویژگی‌های شناختی.....
۴۱.....	(۲) ویژگی‌های روان‌شناختی.....
۴۲.....	عزت نفس
۴۴.....	نظریه‌های روان‌شناسان درباره عزت نفس.....
۴۴.....	آبراهام مازلو.....
۴۴.....	کارل راجرز.....
۴۵.....	کوپراسمیت.....
۴۵.....	اریک اریکسون.....
۴۵.....	زیگموند فروید.....
۴۶.....	ویلیام گلاسر.....
۴۷.....	سالیوان.....
۴۸.....	آلبرت ایس.....
۴۹.....	نظریه عقلانی-هیجانی.....

- ۵۲ جایگاه عزت نفس.....
- ۵۲ ابعاد عزت نفس.....
- ۵۴ ویژگی های کودکان با عزت نفس بالا.....
- ۵۵ **مهارت های اجتماعی.....**
- ۵۸ کارکردها و پیامدهای مهارت های اجتماعی.....
- ۵۹ مدل نامایی مهارت های اجتماعی.....
- ۶۰ دیدگاه های نظری در مورد اکتساب مهارت های اجتماعی.....
- ۶۰ (۱) شرطی شدن عامل.....
- ۶۰ (۲) یادگیری اجتماع.....
- ۶۱ (۳) روش های شناختی- رفتاری.....
- ۶۱ مدل ها و روش های گوناگون در آموزش مهارت های اجتماعی.....
- ۶۱ (۱) مدل گرشام و الیوت در طبقه بندی مداخله های مهارت های اجتماعی.....
- ۶۱ (الف) نارسایی در اکتساب مهارت های اجتماعی.....
- ۶۲ (ب) نارسایی در عملکرد مهارت های اجتماعی.....
- ۶۲ (۲) رویکرد چند مدلی-تلفیقی در آموزش مهارت های اجتماعی (مدل اسپنس، ۱۹۹۵).....
- ۶۳ (الف) آموزش مهارت های اجتماعی خاص: نسی و مهارت.....
- ۶۳ (ب) آموزش راهبرد شناختی/ فراشناختی.....
- ۶۴ بسته های آموزش مهارت های اجتماعی.....
- ۶۴ (۱) برنامه آموزش مهارت های اجتماعی استفنز (۱۹۷۸).....
- ۶۴ (۲) برنامه آموزشی مهارت های اجتماعی والکر (۱۹۸۳).....
- ۶۴ (۳) برنامه آموزشی گلدشتاین و مک گینز (۱۹۹۷).....
- ۶۵ (۴) برنامه درمانی مهارت های اجتماعی (مرکز مداخله های بالینی، ۲۰۱۴).....
- ۶۵ (۵) برنامه ۱۰۱ راه برای آموزش مهارت های اجتماعی به کودکان (لورنس و شپیرو، ۲۰۰۴).....
- ۶۶ اثر بخشی آموزش مهارت های اجتماعی.....
- ۶۸ **پیشینه پژوهشی.....**
- ۶۸ عزت نفس.....

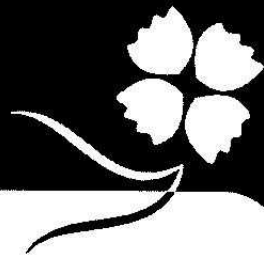
۷۲	مهارت‌های اجتماعی.....
۷۶	فصل سوم: روش‌شناسی پژوهش.....
۷۶	طرح تحقیق.....
۷۷	جامعه آماری و روش نمونه‌گیری.....
۷۷	روش نمونه‌گیری.....
۷۸	ابزارهای پژوهش.....
۷۹	آزمون بین مقیاسی عزت نفس پُپ.....
۸۱	معرفی برنامه آذرزشی.....
۸۵	روش اجرای برنامه آذرزشی.....
۸۶	روش‌های تجزیه و تحلیل آماری.....
۸۸	فصل چهارم: یافته‌ها.....
۸۸	۱-۴ یافته‌های توصیفی.....
۹۶	۲-۴ یافته‌های استنباطی.....
	سؤال اول پژوهش: آیا اجرای برنامه آموزشی پویش، عزت نفس کودکان با
۹۷	مشکلات یادگیری را افزایش می‌دهد؟.....
۹۷	۱-۲-۴ نتایج آزمون عزت نفس پُپ.....
	سؤال دوم پژوهش: آیا اجرای برنامه آموزشی پویش، مهارت‌های اجتماعی
۱۰۱	کودکان با مشکلات یادگیری را افزایش می‌دهد؟.....
۱۰۱	۲-۲-۴ نتایج فرم دانش آموز مقیاس درجه‌بندی مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت.....
۱۰۴	۳-۲-۴ نتایج فرم والدین مقیاس درجه‌بندی مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت.....
۱۰۸	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری.....

۱۰۹	بررسی سؤال‌های پژوهش
۱۰۹	سؤال اول: آیا اجرای برنامه آموزشی پویش، عزت نفس کودکان با مشکلات یادگیری را افزایش می‌دهد؟
۱۰۹	سؤال دوم: آیا اجرای برنامه آموزشی پویش، مهارت‌های اجتماعی کودکان با مشکلات یادگیری را افزایش می‌دهد؟
۱۱۷	محدودیت‌های پژوهش
۱۱۸	پیشنهادهای
۱۱۸	پیشنهادهای کاربردی
۱۱۸	پیشنهادهای پژوهشی
۱۳۶	پیوست اول:
۱۳۶	فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی
۱۳۸	پیوست دوم:
۱۳۸	پرسشنامه عزت نفس پُپ
۱۴۱	پیوست سوم:
۱۴۱	مقیاس درجه‌بندی مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت - فرم دانش آموز
۱۴۳	پیوست چهارم:
۱۴۳	مقیاس درجه‌بندی مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت - فرم والدین
۱۴۶	پیوست پنجم:
۱۴۶	نمونه فعالیت‌های برنامه آموزشی پویش
۱۴۶	رشد خود (پایه چهارم)
۱۴۶	فعالیت اول: فقط یک اشتباه بود
۱۴۶	دورنمای رشدی
۱۴۶	هدف‌ها
۱۴۶	وسایل مورد نیاز

۱۴۶	 روش کار
۱۴۷	 پرسش‌های محتوایی
۱۴۷	 پرسش‌های شخصی
۱۴۸	 فعالیت تکمیلی
۱۴۹	 برگه فعالیت: فقط یک اشتباه بود.

پیشگفتار

برنامه آموزشی پوشش مجمله فعالیت‌های پرورشی فراگیر و جامعی است که به وسیله مربیان و متخصصان بهداشت و درمان ارائه می‌شود تا بتوانند دانش آموزان را در فراگیری مفاهیم مثبت بهداشت روانی و برخورد با مشکلات دوران رشد و شرایط خاص آن، یاری دهند. فعالیت‌های برنامه پوشش بر اساس پایه تحصیلی تنظیم شده و شامل چهار حیطه مهم رشد است:

۱- رشد خود، ۲- رشد هیجانی، ۳- رشد اجتماعی، ۴- رشد شناختی
این فعالیت‌ها به گونه‌ای متوالی و پیاپی تنظیم شده و یک برنامه فراگیر و جامع تحولی برای دوره‌های ابتدایی و دبیرستان خواهد بود.
هر فعالیت شامل موارد زیر است:

۱- دور نمای تحولی: بررسی و تشخیص باورهای غیرمنطقی و غیرواقعی کودکان.
۲- اهداف خاص: هر فعالیت شامل محرکی خلاق و مناسب از نظر تحولی است که در راستای هدف‌های عینی هر بخش بوده و فرصت مناسبی را برای کودکان جهت آموزش بیشتر مسائل تحولی این گروه سنی و تسلط بر مهارت‌های لازم برای مقابله با مسائل این دوران فراهم می‌کند.

۳- درس‌های گام به گام: به تدریج باعث می‌شود کودکان از مرحله پردازش نظری به ترکیب و اعمال مفاهیم به گونه‌ای فردی بپردازند.

۴- سؤال‌های محتوایی: به طور مستقیم در ارتباط با محتوای فعالیت بوده و به منظور اطمینان از تسلط بر مفاهیم و پردازش فعالیت محرک طراحی شده است.

۵- سؤال‌های شخصی: کودکان را تشویق به کاربرد عملی مفاهیم در زندگی خود می‌نماید.

در مجموع، برنامه پویش موجب تسهیل همه جنبه‌های تحولی شده و به کودکان کمک می‌کند، ۱- اعتماد به نفس خود را افزایش دهند؛ ۲- مهارت‌های لازم برای داشتن روابط فردی خوب، ۳- روش‌های حل مسأله و تصمیم‌گیری را یاد بگیرند؛ ۴- مهارت‌های لازم برای غلبه بر عواطف مشکل‌زا را بیاموزند؛ ۵- دیدگاهی انعطاف‌پذیرتر نسبت به زندگی بیابند؛ در ضمن اگر این برنامه‌ها به گونه‌ای آگاهانه و به صورت متوالی به کار گرفته شود، می‌تواند اطلاعات و مهارت‌های مفیدی در اختیار کودکان قرار دهد که با وجود آن‌ها قادر به رفع همه مشکلات نخواهند بود ولی خواهند توانست از میزان، شدت و مدت مشکلات بکاهند.

پژوهش معرفی شده در این کتاب که بر اساس پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده در دانشگاه تهران تدوین شده است، با هدف شناسایی اثربخشی برنامه آموزشی پویش بر عزت نفس و مهارت‌های اجتماعی کودکان با مشکلات یادگیری اجرا شد. این پژوهش از نوع شبه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه گواهی و گروه نمونه با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد و شامل سی نفر از کودکان پسران ۷ تا ۱۰ ساله دبستان بود که با مراجعه به بیمارستان امام حسین (ع) و کلینیک نوزدهم‌مهر تشخیص اختلال یادگیری گرفته و به طور تصادفی در دو گروه آزمایشی و گواه قرار گرفتند.

در این پژوهش برنامه آموزشی پویش در دو حیطه رشد خود و رشد اجتماعی طی هشت جلسه نود دقیقه‌ای در طول چهار هفته (هر هفته دو جلسه) اجرا شد. برای ارزیابی اثربخشی برنامه آموزشی، آزمون عزت نفس پُپ و همچنین فرم دانش‌آموز و فرم والدین مقیاس درجه‌بندی مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت مورد استفاده قرار گرفت.

به منظور تحلیل یافته‌های پژوهش از تحلیل کوواریانس و تی همبسته استفاده گردید. یافته‌ها نشان دادند برنامه آموزشی پویش در حیطه رشد خود، برای گروه آزمایشی در مقایسه با گروه گواه، ارتقای معنادار سطح عزت نفس کل و سه زیرمقیاس عزت نفس عمومی، تحصیلی و جسمانی را در پی داشته است. پایداری نتایج پس از پیگیری دو ماهه نیز تأیید شد. ولی این برنامه در حیطه رشد اجتماعی بیانگر افزایش معنادار مهارت‌های اجتماعی گروه آزمایشی نیست و این نتیجه با برخی از پژوهش‌های پیشین نیز هم‌راستا می‌باشد. البته دلایل احتمالی عدم اثربخشی برنامه بر متغیر مهارت‌های اجتماعی در فصل پیشین کتاب ذکر شده است. بنابراین با توجه به نتایج این پژوهش و ضرورت افزایش دست‌اندرکاران با مشکلات یادگیری، می‌توان برنامه آموزشی پویش را در مدارس و مراکز درمانی، جهت کمک به ارتقای سطح عزت نفس این کودکان، پیشنهاد نمود.

سپاسگزاری

حمد و ثناء، آفریننده را که توفیق عالم را به دانش‌اندوزی به بندگان خویش عطا فرمود. خداوندی که بنده کوچکش را در دریای بیکران اندیشه، قطره‌ای ساخت تا وسعت آن را از دریچه اندیشه‌های ناب آموزگاران بزرگ به تماشا بیند. اینک که به یاری ایزد منان این پژوهش به پایان رسیده است سپاسگزار و قدرشناس محبت و لطف سروران عزیزم هستم که روشنایی‌بخش راهم بودند و مرا در مراحل مختلف این پژوهش یاری و کمالات نمودند.

از زحمات بی‌دریغ استاد فرهیخته و گرانقدرم جناب آقای دکتر محسن بیکوهی‌یکتا که با رهنمودهای بسیار ارزشمند، تلاش‌های دلسوزانه و حوصله فراوان، زمینه رشد و تعالی مرا در کسب علم فراهم نموده و همواره راه‌گشایم بودند، بزرگواری که اخلاق پسندیده‌اش را سرمشقم قرار دادم و با تلمذ از محضرشان هر روز درسی از درس‌های زندگی را فرا گرفتم.

از استاد بزرگوار و گرامی، جناب آقای دکتر علی‌اکبر ارجمندنیا که زحمت مشاوره این پژوهش را متحمل شده و در رفع نواقص و کاستی‌های آن یاری‌ام کردند و استاد عالی‌قدر سرکار خانم دکتر رزیتا داوری‌آشتیانی به پاس قبول مشاورت این پژوهش سپاسگزارم.

همچنین از استاد گرانقدر و دلسوزم جناب آقای دکتر جلیل فتح‌آبادی که سال‌ها افتخار شاگردیشان را داشته و همواره از محضرشان کسب فیض کرده و پیشنهادهای ارزنده‌شان دستگیر و راهگشایم بوده، صمیمانه تشکر می‌نمایم.

از سرکار خانم دکتر مژگان رمضانی، دوست عزیزم سرکار خانم فائزه رضایی و سایر عزیزانی که در اجرای جلسه‌های مداخله این جانب را مساعدت نمودند بی‌نهایت متشکرم.

سپاس آخر را که واژگان تاب بیان عظمت آن را ندارند نثار مهربان‌ترین همراهان زندگیم، پدر و مادر، خواهر و برادر عزیزم می‌کنم که همواره چتر حمایت و هدایتشان را برسر داشته و در جریان فداکاری‌ها و دلسوزی‌های بیشمارشان ناتوانم.

خداوند متعال که هر چه دارم از او و عنایت اوست، همواره یاور و حامی و نگهدارنده همه‌شان باشد و سال‌شان را استخدام نماید.

www.ketabon.ir